

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

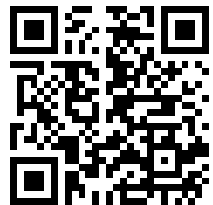
Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

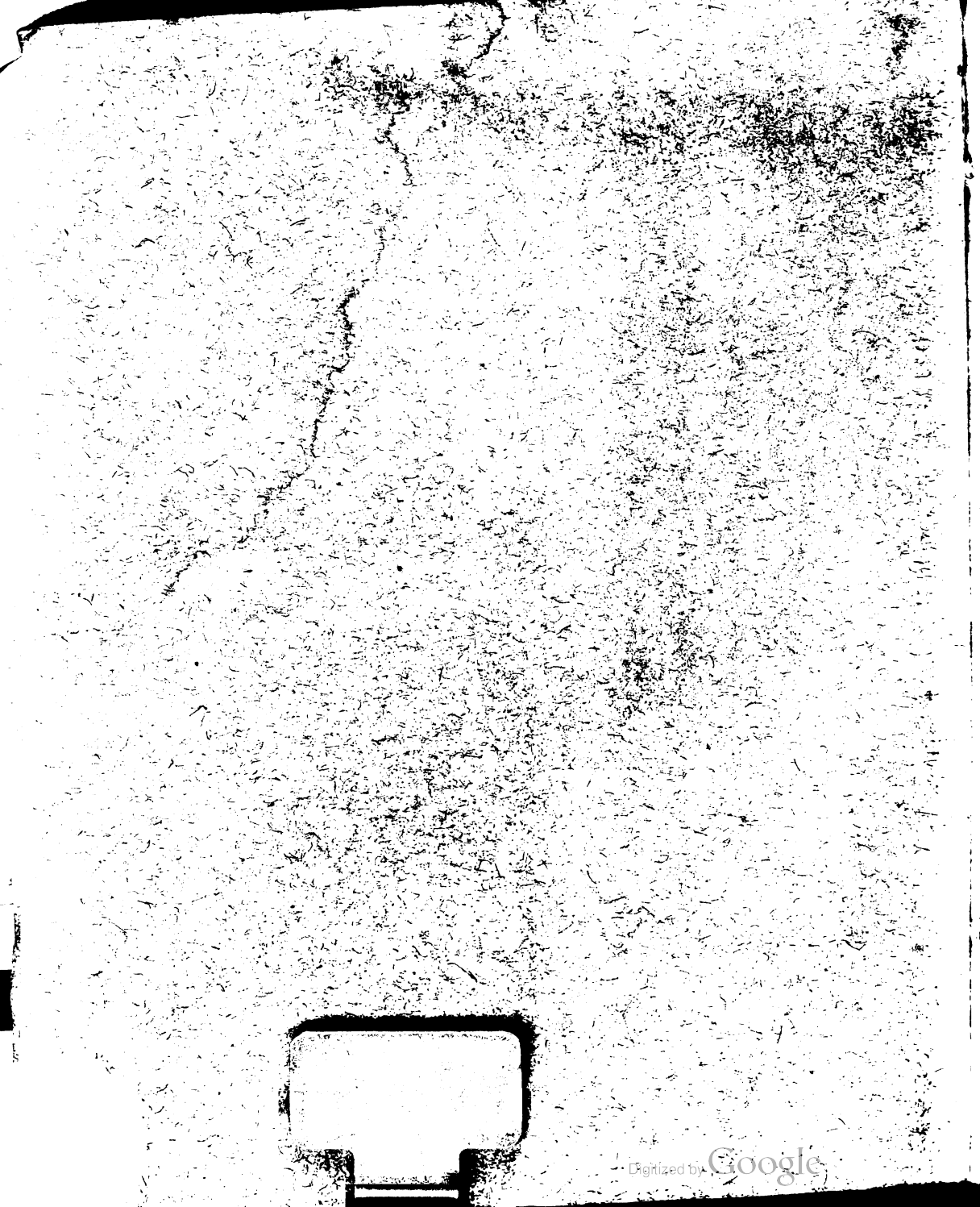
Google™ books

<https://books.google.com>

Diss. ⁴²
3103/18.

2494.

D. 3103/18.

~~S~~ 2494

^{Q.} D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS

^{De}
**PRINCIPIO JURIS
NATURALIS UNICO,
VERO, ET ADÆQVATO,**

^{Quam}
In Illustri hac Viadrina
PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCEJO,
JCTO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS BRAN-
DENBURGICI CONSILIARIO, EIDEMq; ab AULÆ ELECT.
CONSILIIIS, nec non FACULTATIS JURIDICÆ IN ALMA
VIADRINA ORDINARIO ET PROFESSORE
PRIMARIO,

^{Antea}
SUMMI CONSILII STATUS ELECTORALIS PALATINI,
ET COLLEGII REVISORII ASSESSORE, IN ACADEMIA
HEIDELBERGENSI DECRET. PAND. & JUR.
GENT. P. P. ORDINARIO,

Dn. Parente pio & aeterno cultu prosequendo,
Ad D. XXI. Decembr. An. MDC IC.
Publicè ventilandam subjicit

SAMUEL COCCEJUS,
Heidelbergâ - Palatinus,
AUTOR.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

Recusa 1712.

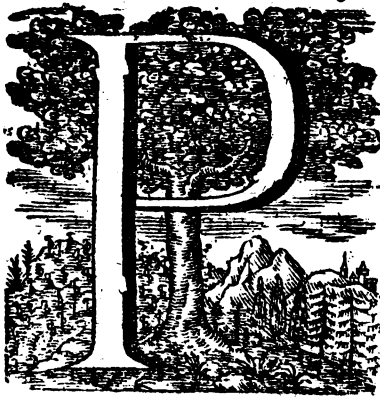
W

LIBRARY
MICHIGAN
UNIVERSITY

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE
PRINCIPIO JURIS NATURALIS UNICO,
VERO, ET ADÆQUATO.
SUMMARIÆ.

1. <i>Q</i>uid voce juris naturæ veniat. 2. Romani omnia jura civibus sum extraneis communia, promiscuè jus naturæ & jus Gentium dixere. 3. Non differt illud à jure Di- vino morali. 4. Non dari jus Divinū fore se universale à morali distinctū. 5. Diviso juris in naturale, Gentium, & Civile lauda- tur: De primo hic agi. 6. Ejus existentia gentium consensu asseritur. 7. Ejus principiū ponit Grotius in custodia humane socie- tatis. 8. Hobbesii & Kumberlandi principia videntur specie contraria, re eadem. 9. Demonstratur, custodiam Societatis humanæ nullo sensu vel respectu in princi- pii rationem venire posse. 10. Ex principio primo & adæ- quato omnia per justā con- sequentiam inferri debere. 11. Principiū juris naturæ ta- le requiritur, unde vera &	terta obligatio nascatur. 12. Idque non esse nisi jussum Creatoris. 13. Hoc omnium confessione certum esse. 14. Si quis igitur aliud princi- pium v.g. Societatem, finge- re, aut addere velit, ab ipso illud, & omnia inde ultimò inferri, probandum est. 15. Non potest ostendi, custodi- am Societatis quicquam continere, quam utilitatem communem hominum: cui verò humanum genus posset renunciare, & sic omne jus naturæ extirpare. 16. Quod exemplo Juris Civilis probatur. 17. Hoc principio tolli diffe- rentiam inter jus naturæ & jus Gentium secundarium. 18. Quam incurreret illud in- sententiam ipsius Carneadis. Hunc quoq; publicam uti- litatem intellexisse. 19. Hac causa variare tempo- ribus potest, atque ita una Jus Naturæ. 20. Item

20. Item locis.
21. Nec non custodia modis.
22. Ipse Gravius ex hoc suo principio vix quicquam in toto opere decidit.
23. Ex eo turpia quoque inferri posse, exemplo Spartanorum.
24. Frustra dicitur: intelligi custodiam humano intellectui convenientem.
25. Resp. Grotio, qui negat se utilitatem respicere.
26. Nihil esse in hoc principio, quod Regi, viribus suis confiso, aliosque invadenti, vinculum injicere aut religionem incurrere queat.
27. Aliis rationibus, custodiam humane Societatis principium juris Natura non esse demonstratur.
28. Nihil esse quod humano generi legem dare possit, excepto solo Creatore.
29. Nedum cohibere facultatem quod lubet agendi, a Creatore ipsi concessam.
30. Exincto inter homines societatis studio, manere jus Natura.
31. Probatum id exemplis.
32. Ex custodia Societatis paucissima saltem precepta rite inferri posse.
33. Et hac ipsa quoque non ex Societate, sed ex Creatoris voluntate inferri.
34. Solam DEI voluntatem esse principium juris Natura firmatur ex Jure Romano.
35. Et communi Gentium consensu.
36. Refertur Sententia Dn. Pufend. & sequum committitur.
37. Ostenditur contra eundem, Socialitatem nec adequatam esse modum cognoscendi juris.
38. Rationibus.
39. Exemplis.
40. Objectionis 1. Resolutio.
41. Quam periculosum, sublato Deo jus Natura statuere.
42. Quo sensu conciliari juris Natura necessitas cum libera voluntate Dei. Jus in intrinseca bonitate non consistere.
43. Resp. exemplis sacris, quibus mutatum videtur Jus Natura.
44. Voluntas Dei est vel permittens vel precipiens, ex qua sola obligatio oritur.
45. Hec obligatio in foro humano non extenditur ad cogitationes: & que sit voluntas permittens.
46. Actus arbitrio hominum permittos esse tamen alios alii perfectiores.
47. Deo ergo ad gratiam esse, quod id quod agitur perfectius est: Unde praeiunguntur Virtutes intelligi non posse nisi in actibus arbitrio hominum relictis.
48. Exponitur praedicta duplex Dei voluntas: altera obligationem juris infert, altera allicit spe praemii.
49. Utrumque a Natura esse, & a Gentibus distinctum fuisse.
50. Accuratam dispensationem praemiorum, cum in hac vita non contingat, in altera fieri necesse esse.
51. Gentes quoque virtutibus praemia post mortem destinasse.
52. Objectiones quibus ex virtute quoque obligatio evinci videtur resolvuntur.
53. & 54. principales juris & virtutis differentiae.
55. Conclusio.

Rincipium juris naturalis investigaturi, præmonendum putamus quid nam voce juris naturæ nobis veniat: Nimirum quærimus de comuni aliquo universi humani generis vinculo, de jure, quod omnes in universum homines, nemine excepto, ad parendū adstringit & ob-

ligat: De lege inquam, *quam*, uti egregiè describit *Cic. pro Mil. non didicimus, legimus, accepimus, verum à natura ipsa arripuimus, hæusimus, expressimus, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus*: Ad quem ferè modū Sophocles eam descripsérat, cum Antigonen, quæ spretâ lege Creontis regis fratrem sepeliverat, ita regi loquentem inducit *in Antig. vers. 453.*

ἄδὲ δένειν τὸ σάρον ὠόμην τὰ σὰ
κηρύγμαθ', ὡς τ' ἀγραπτὰ καὶ σφαλῆ θεῶν
νόμιμα δύνασθαι θνητῶν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
ἔ γδ τι νῦν γε καὶ χθὲς ἀλλ' αἰεὶ ποτὲ
ζῆ ταῦτα, κούδεις οἶδεν ἐξ ὃ του Φάνη;
τουτων ἐγὼ σὺν ἔμελλον, ἀνδρὸς ἕδενός
φρόνημα δείσασ' ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
δώσειν;

*Neque valere tantum putavi tua
Edicta, ut non scriptas & immotas Deorum
Leges is, qui mortalis est, possit transgredi.
Non enim nunc & heri, sed semper
Valent, & nullus scit unde editæ sint.*

*Has ego non debui metu cujusquam
Violare, & apud Deos penas
Dare.*

§. 2. Romani jus naturæ voce *juris Gentium* simpliciter positâ complecti solent, non opinionis quodam errore, uti eos increpare videntur Grot. *Proleg. §. 53.* & Puffend. *de J. N. & G. l. 2. c. 3.* sed optima ratione: Cum enim ipsis in animo fuerit suæ tantum civitati aptare jura, in ea autem duo subjectorum genera essent, Cives, quorum proprium est jus Civile, §. 1. *Inst. de J. N. G. & C.* & peregrini, quibus jura naturæ & gentium etiam *Secundarium* quod vocatur, cõmunia sunt, hæc omnia uno communi nomine complecti & promiscuè vel naturæ vel gentiũ jura dicere solent. §. 12. *Inst. R. D.* Hunc Jctorum morem Cic. *l. 3. off. c. 5.* sequitur, ubi jus Gentium seu naturæ opponit juribus civilibus, dum inquit: *Neg; vero hoc solum naturâ, i. e. jure Gentium, sed etiam Legibus populorum, quibus in singulis civitatibus reip. continetur, constitutum est:* Et hinc est quod stipulationis species, scil. acceptilatio, juri Gentium adnumerata fuerit: *l. 8. §. 4. ff. de acceptil.* utpote cujus usus etiã extraneis permisus erat, cum aliàs suâ naturâ, uti omnis stipulatio, ita acceptilatio quoque sit juris civilis. per *l. pen. de solut. §. 2. Inst. de act. arg. l. 1. ff. locat.*

§. 3. Nec differt à nostro Jure Naturæ id quod vulgò dicitur *Jus divinum morale*, licet differentiam quandam constituat Lauterb. *ff. tit. de Just. & jur. in fin.* Videtur quidem id interesse, quòd hoc scriptum, illud vero innatum sit? Verum illud æquè innatum, & in scripturam saltem postea redactum est, quo facto non alia fit species, cum idem jus jure quoq; scripto communi comprehensum, & præcepta naturæ à Romanis quoq; in scripturam redacta fuerint. *l. 1. §. 2. in f. ff. de Just. & jur.* §. 4. Nec

§. 4. Nec deniq; propriam seu peculiarem speciem facit, quod quidam fingunt, *Jus divinum forense universale*, quo etiam prohibitiones nuptiarum referre solent. Lauterb. *d. tit. verb. universale*. Grot. *l. 1. c. 1. §. 15. junct. l. 2. c. 5. §. 13. n. 1.*: Aut enim DEUS (à quo jus hoc constitutum esse oportet, quia divinum dicitur) voluit, ut ad omnes homines hoc jus pertineret; & erit ipsissimum jus morale seu naturale, quod nihil aliud est quam quod Deus humano generi constituit: vel, ut saltem ad quosdam; & ita non erit jus universale sed particulare & forense. Equidem speciale quid esse videtur in Sabbatho & præceptis Noachidarum quibusdā, uti de esu sanguinis, & prohibitis cognatorum nuptiis; Verum neque hæc propriam speciem Juris constituunt, non magis, quam jus illud, quo Deus permisit Hebræis Ægyptiorū vasa retinere; vel Abrahamo jussit filium imolare, vel lex circumcisionis &c. sed id quæstionis est, an hæc præcepta ad jus divinum morale, an ad positivū referenda sint? Et quidē septimi diei sacra videntur potius esse moralia, cum causa præcepti perpetua & universalis sit: etsi excusandi sint ii, ad quos præcepti notitia non pervenit, seu quibus lex quasi publicata non fuit. Grot. *d. §. 15.* ipse hoc asserit, dum inquit: *jura illa omnes homines obligare ex quo, quantum satis est, ad eorum notitiā pervenerunt.* De esu sanguinis lex obscurior est, & sententiæ variæ. Vid. Selden. *de Jur. Gent. lib. 7. c. 1.* Equidem si sanguis viventis intelligitur, seu, ut 70. interpp. *νεκρῶν ἢ ἀσπυλῶν*, videri potest morale. *Act. 15. v. 20. & 29.* idemq; jus ac in septimi diei sacris. Prohibitiones verò nuptiarū in gradibus jure divino memoratis, omnes esse juris naturalis asserimus. Et sic nullum manebit jus forense universale.

§. 5. Misa igitur hæc divisionum farragine, quæ
A 2
omnia

omnia miscet & implicat, simplicem & planissimam
 Jctorū Rom. distinctionem sequimur, quod jus omne
 sit *vel naturale*. (quo comprehendimus & jus gentium
 primarium) *vel Gentium* (secundarium quod dicitur)
vel Civile. tit. tit. Inst. de Jur. Nat. De prima specie, scil.
 de jure naturali nunc quæstio est: Jus Gentium enim
 secundarium est jus positivum, quod sumas potesta-
 tes (quæ aliarum gentium potestatem legislativam
 in se non agnoscunt) non obligat. Hujus autem juris
 naturalis, quod idem est ac illud quod divinum mora-
 le dicitur, existentia non aliàs plenius ac solidius de-
 monstrari potest, quàm demonstrato ejus principio:
 ut supervacuum sit, ea, quæ Grotius ad existentiam e-
 jus probandam, atq; à Carneadis aliorumq; cavillis &
 scrupulis asserendam adduxit, sub examen revoca-
 re: præsertim, cum inter cultiores vel saltem non pe-
 nitus efferatas gentes, nedum inter Christianos in
 controversiam illud non veniat. Quin ipse gentium
 consensus quoq; hand leve ad hujus juris veritatem
 adstruendam momentum affert; *nam ubi multi diversis*
temporibus ac locis idem pro certo affirmant, id ad causam
universalem referri necesse est, quæ, si recta illatione ex naturæ
principiis procedit, jus naturæ indicat. Grot. *prol. §. 40. & la-*
te l. l. c. l. §. 12. egregie hoc asserit Cic. *l. l. off. c. 41.* Major
 enim pars ad deferri solet quò à natura ipsa ducitur. Alia
 hanc in rem Authorum effata collegit Celeberr. ille
 literarum Parens Dn. J. G. Grævius, *Historiograph. Regius,*
Capud Ultrajectinos eloquentiæ Prof. Excellentiss. ad d. l. Cic.
 §. 6. Docuit autem hoc Gentes cum ratio ipsa, Rom.
 l. v. 32. C. c. 2. v. 14. tum traditio antiquissima, & inde à
 primis parentibus cœpta: quibus Deus non tantum ex-
 pressū jus dedit, sed idē quoq; specie duplicis arboris
 adumbravit, atq; his Symbolis justī atq; injustī cogniti-
 onem

onem nobis exposuit. *Gen. 2. n. 9.* Prius jubendo posterius prohibendo. *n. 17.* Id quod egregie asserit *Tertull. adv. Judæos c. 2.* In hac lege, nempe de arbore vetita, omnia præcepta condita recognoscimus, quæ postea pullulaverunt data per *Mosen &c.* Hinc primos mortales secundum naturæ regulas vixisse passim legimus *Tertull. d. c. 2.* Unde *Noe justus inventus si non illum naturalis legis justitia præcedebat? Unde Abraham amicus Dei deputatus, si non de æquitate & justitia legis naturalis: & alibi, Ante Legem Moysis scriptam in tabulis lapideis, legem fuisse contendo non scriptam, quæ naturaliter intelligebatur, & à patribus custodiebatur. Senec. Epist. 90. Primi mortalium & ex iis geniti, naturam incorruptè sequebantur, eamque habebant & ducom & legem &c. Ovid. 1. Met. v. 90.*

*Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem rectumq; colebat.*

Pæna metusq; aberant, nec verba minacia fixo

Ære legebantur: nec supplex turba timebant

Judicis ora sui: sed erant sine vindice tuti.

*Tac. 3. ann. 26. dicit: Vetustissimi sine mala libidine agebant, eoq; sine pæna, nec præmiis opus erat: & cum nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabatur. adde hic Grot. l. 2. c. 2. §. 2. n. 1. Imo cognitionem Juris Naturalis in gentibus etiam ferocissimis & omnis doctrinæ expertibus passim Autores observant. de Scythis *Just. l. 2. c. 2.* *Justitia gentis ingeniis culta, non legibus: & tùm, prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quæ græci longè sapientium doctrinâ præceptisq; Philosophorum consequi nequeunt: De primis Romanis *Sallust. Catil. c. 9. Fus banumq; apud eos non legibus magis, quam naturâ valebat: Lactant. 3. 15. fin. non disciplina eos ad rectum, sed natura perducit: quæ sæpius etiam indoctos impellit ad laudem: ita legati Corinthiorum apud *Thueyd. l. 1. Quod nos natura obtinemus, hoc illis****

illis nequaquam doctrina contingit. Porro jus aliquod omnibus hominibus latum esse patet ex descriptione quæ refertur in §. 11. de *J. N. G. & C.* Quod apud omnes gentes peræq; observatur, & semper firmum atq; immutabile manet: & in *dist. 1. c. 7.* Jus naturæ est communie omnium nationum. A Cic. *l. 2. LL. c. 22.* describitur æternum quoddam quod universum mundum regit, Hesiod. *oper. p. m. 21.*

καὶ ὅτι δικῆς ἐπέκεινται

τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κροῖών.

Et justitiæ quidem animum adijce

Namq; hanc hominibus legem disposuit Saturnius.

Imo Sen. *Ep. 49.* ex societate jus aliquod comüne mundi deducit, & secundū hoc naturæ jus vivere sumum bonum dixere Sen. *de Ot. sap. c. 31.* Cic. *de LL. l. 1. c. 21. & l. 1. off. c. 28.* Deniq; ex internis motibus, omnib9 hominib9 in fitis id deducit Grot. *proleg. §. 20.* & ipse Apostolus *ad Rom. c. 2. §. 14.* cum gentes quæ legem non habent, natura sumapte faciunt ea quæ legis sunt; isti legem non habentes sibi sunt lex, ut qui ostendant ipsum opus legis, mentibus suis inscriptum, simul testimonium reddente ipsorum conscientia & cogitationibus sese mutuo accusantibus aut etiam excusantibus: & hinc Ciceroni in *Or. pro Mil.* dicitur lex quam non didicimus, legimus, accepimus, verum à natura ipsa arripuimus, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus: Ita Philo. apud Grof. *l. 1 c. 1. §. 10. n. 1.* in not. Est autem vera lex recta ratio non ab hoc aut illo mortali mortalis, non in chartis aut columnis exanimis exanima, sed corrumpi nescia, quippe ab immortalis natura insculpta in immortalis intellectu. Unde Cic. definit *c. 13.* invent. quod nobis non opinio sed quædam innata vis affert. Hinc optime Hieron. *ad Gen. 2.* inquit, nulla exstabat lex de vindicando parricidio & tamen ex ratione judicavit Cain se mortem meruisse & ex horrore conscientie dicit, omnis qui invenerit me, occidet me.

§. 7. Hu-

§. 7. Hujus æterni perpetuique juris principium, quod nunc indagamus, alii aliud posuerunt. Grotius, Vir omni elogio major, postquam juris naturalis tractationem postliminio quasi reduxit, illud ex

Custodia Societatis humano intellectui conveniente,
tanquam ex certissimo fundamento, primæque origine deducere nititur: utpote cum

nulla societas, & sic nec illa, quæ genus humanum aut populos complures inter se colligat, sine jure subsistere possit. Vid. Grot. de J. B. & P. in Præfat. §. 7. 8. & 23.

In quod deinde magnâ consensione itum est. vid. Puffend. d. tract. lib. 2. c. 3. §. 15.

§. 8. Nam neque Hobbesius neque Cumberlandius, duo Angli, et si contrariâ viâ incedant, & adversis frontibus pugnent, re tamen vel à Grotii principio, vel, quod mirum, inter se discrepare principii ratione non videntur. Redit enim summa eorum, unde tractatum ordiuntur, ad societatis hominibus connatæ custodiam; quam Grotius ipsam nominat, reliqui vero ejus occasionem, Hobbesius scil. mutuum metum, Cumberlandius mutuam benevolentiam afferunt: Uterque inde homines in mutuam societatem coaluisse infert, sed alter mutuo metu, alter mutuâ benevolentiam ad eam adductos impulsosque fingit, eoque ambo in Grotii sententiam, quod juris principium spectat, conspirant.

§. 9. Verum, quod pace Doctissimorum Virorum, & salvo omnium judicio dictum sit, societatem humanam neque primum, neque adæquatum aut sufficiens hujus juris principium videri, neque principii rationem ullo vero sensu induere posse, e contrariò autem Summi Creatoris voluntatem hujus prædicti juris, quod omnes homines obligat, unicum, solum, verum, & adæquatum

æquatum esse principium genuinumq; fontem, sentio, idque jam breviter demonstratum dabo; præmissis saltem, quale principium quærat.

§. 10. Est verò principium juris primum & adæquatum illud, ex quo omnia juris naturæ præcepta ultimò per legitimæ consequentiæ leges inferuntur, atque in illud deniq; iterum resolvuntur. Neq; verò sufficit, aliquam juris rationem inde peti, aut applicationem aliquam fieri posse, sed tale esse oportet, unde jus omne naturæ necessariò sequitur, uti conclusio ex præmissis; alioquin enim non demonstratur jus certo à natura sancitum esse, nisi consequentiæ necessitate ex illo naturæ principio id sequi eviceris: neq; enim certum naturæ Jus est, nisi tale ejus principium ponatur, ex quo appareat, non jus aliquod inde constitui posse, sed constitui debere.

§. 11. Cum verò tale jus jam quæramus, cujus præceptis omnes omninò homines, totumq; humanum genus obligetur, videndum est, quænam sit vis illa, quæ omnes homines obligare possit ad parendum. Atq; ita principium obligationis quærendum est, quia sublata obligatione omne jus tollitur. Aut enim eo jure homines obligantur ad aliquid agendum vel omitendum, & tum hujus obligationis causa & principium investigandum est; aut non obligantur, & sic liberum cuiq; erit agere vel non agere prout lubet, nec ulla foret injuria, quia nemo ad aliter agendum obligatus esset, adeoq; prout quisq; ageret, jure & nunquam injuriâ ageret. Hujus igitur obligationis causa non modo investiganda sed & demonstranda est, quæ libertatem hanc agendi quod lubet restringat & cohibeat, & vinculum aliquod necessitatemq; quædam agendi vel omittendi injicere possit: Quæ causa tum erit primum & adæ-

& adæquatum juris naturalis, quo omnes homines obligantur principium.

§. 12. Illud igitur ut demonstretur, primùm equidem constat, ex voluntate & jussu Creatoris obligari omnes, quæ intelligere id possunt, creaturas: quia creatoris absolutum est in creaturam suam imperium, quippe quam potuit creare vel non creare, & quæcumque placuit lege creare. Et, cum in confesso sit creatoris omnipotentia, nihil certius est, quàm eum, qui potestatem in omnia habet, etiam eam in hominum actiones habere, easque, & omnes hominum facultates arbitrio suo restringere, & legibus coërcere ac temperare posse, & hoc creatoris arbitrio omnes homines obligari.

§. 13. Hoc ergo primum indubitanter demonstratum est juris principium obligatorium, aded ut ne hæsitandi quidem ullus de eo locus reliquus sit.

§. 14. Hoc jam infallibiliter demonstrato, si quis aliud ei principium adjungere velit, illi ejus rei exacta probatio prorsus incumbet. Principio enim non accurate probato, nihil inde inferri probarique poterit. Tutò igitur acquiescere possem Sanctissimæ hujus juris causæ demonstratione, donec illi, qui societatis humanæ custodiam juris naturalis principium faciunt, aut alteri principio aggregant, illud plene probarent, & ex illa custodia omnes homines ultimò, quin non aliter, naturâ obligari; id enim exigit naturâ principii primi & adæquati. Verùm non derelinquam eo in loco causam, sed porro ostendam ex præmemorato principio unicè & solum; ex ipsa verò custodia humanæ societatis nullam, nedum omnem obligationem, quæ omnes homines vinciat atque adstringat, oriri.

§. 15. Hoc verò primùm inde patet, quia custodia

B

huma-

humanæ societatis per se nihil continet nisi communem hominum utilitatem, & quidem duraturam; atque ita jus omne naturæ unicè constitutum esset ad hominum commune & constans commodum. Atqui tantum abest, ut homines omnes ex communi sua utilitate obligentur, ut e contrario omnibus suis communibus commodis renunciare, eaque deserere, atque ita jus hoc omne ex eo natum tollere possint: de suis enim utilitatibus & favoribus quemque disponere posse constat. Quælibet enim societas, quæ superiorem non habet, uti humana, de communibus, perinde ut privatus de privatis suis utilitatibus disponere arbitrio suo potest. Hoc aut concedas oportet, aut dicendum erit, quævis homines in id consentientes impediat, eosque ita obliget? Si DEUM dixeris, hoc ipso agnosces principium obligationis in solo DEO esse, non in custodia societatis.

§. 16. Hoc confirmatur exemplo juris civilis, quod ad utilitatem communem civium & ad constantem custodiam societatis civilis æque constitutum est. *l. 13. ibi. ad eandem utilitatem. l. 25. ff. de Legib.* juxta illud *Salus populi suprema lex esto*: & illud Horat. de Jure Civili loquentis:

Utilitas justæ prope mater est æquæ.

Illud vero jus Civile totum communi civium consensu mutari ac tolli posse constat. *§. p. Inst. de Jur. nat.* Quæ ratione igitur populus liber jus ad custodiam & utilitatem suæ Civitatis constitutum suâ voluntate abolere potest, eâdem multò magis universa humana societas jus ad ejus custodiam constitutum poterit.

§. 17. Hæc ratione porrò quoque tolleretur omnis differentia inter jus naturæ & jus Gentium positivum & secundarium quod vocant. Hoc enim est ipsum illud jus, quod gentes humanæ ad communes suas utilitates

litates & necessitates constituerunt, uti id describitur in *J. jus autem Gentium* s. *Inst. de J. N. & Gent.* ubi dicitur: *Nam usu exigente & humanis necessitatibus Gentes humanæ jura quædam constituerunt: quæ species juris distinguitur ab altera illa quæ in §. 1. Inst. eod. describitur, jus quoddam naturalis ratio inter omnes homines constituit: aliud enim jus est, quod ipsæ Gentes humanæ sibi constituunt, d. §. 5. aliud quod Naturæ ratio inter Gentes. d. §. 1.* Hæc verò duo jura confundit Grotii sententia, quæ jus quoque naturale utilitate communi gentium metitur, & in custodia humanæ societatis id ponit.

§. 18. Quin, hoc ipso incidit in sententiam Carneadis, quam tantopere impugnat; Ejus enim principium fuit humanæ societatis utilitas & custodia. Nam non est credendum, ad eum insanivisse, ut præsentem & momentariam utilitatem privatam ille intellexerit, exclusâ illâ publicâ & perpetuâ; quâ sublata, etiam privata utilitas, quæ publicâ continetur, omnino tollitur. Neque de ullo homine sanæ mentis, nedum de Philosopho credendum est, quod stultum dixerit eum qui in futurum quoque de perpetua & duratura felicitate, (quæ nisi publica sit durare non potest) & non tantum in præsens sibi prospexerit; cum contra stolidissimus ille omnium judicio foret, qui tantum præsentia curaret, nihil sollicitus de statu futuro, cujus privata securitas publicâ nititur. Non potest igitur ostendi, quâ re Grotius ab ipsius Carneadis sententia diffideat.

§. 19. Præterea, negari inquit, quod utilitas, uti cujusque civitatis, ita totius humanæ societatis, temporibus variare possit; Quæ & causa est cur Leges Civiles ad eum varient, totiesque mutantur mutata temporum

conditione ac utilitate; quorum illæ vices aded sequuntur, ut totum prope jus mere civile, prout legibus 12. Tab. id descriptum fuerat, & sub libera Rep. obtinuerat, deinde Imperatorum ævo mutatum & prope inversum, quodque olim civitati maximè proficuum habebatur, postea ei noxium visum fuerit. Sic & societatis humanæ rationes alio seculo aliæ esse possunt, & eum ævo consenescere atque mutari: quomodo jura Gentium positiva seu secundaria, quæ utilitatem gentium communem sequuntur, d. S. S. cum eadem varie alterata videmus; exemplo eorum, quæ inter modos juris gentium referuntur in *tot. tit. Inst. de Rer. divis.* sed hodie pleraq; mutata sunt. Sic igitur jus Naturæ, quod ad rationes societatis humanæ exigitur, non esset jus constans, æternum & immutabile, ut vocatur in *S. pen. Inst. de Jur. Nat.* sed pro temporibus & ratione utilitatum varium & mutabile, adeoque revera jus positivum.

§. 20. Nequè tantum hâc ratione temporibus, sed & locis variaret jus Naturæ, cum enim eodem tempore quoque aliâ orbis parte aliæ rationes sint & esse possint societatis humanæ, non minùs singulis applicandum esset jus Naturæ, ac singulis civitatibus Jus Civile. Notum enim est, in singulis ferè populis pro conditione & indole civium esse peculiare custodia & securitatis civilis rationes, unde jura civilia, publica & privata tantoperè, inter vicinas quoque gentes, variant, nedum inter dissitissimas. Quod idem accideret quoque Juri Naturæ, si illud sequeretur utilitatem Societatis humanæ locis variantem. Nec ferè magis illud sibi constaret, quàm jus civile: in primis, cum utilitas illa societatis humanæ divelli ac separari haud facile possit ab utilitate membrorum & singularum civitatum, quarum multiformis ratio non permetteret, ut
jus

ius constans ac perpetuum ab utilitate illa adeò variâ constitui possit.

§. 21. Ulteriùs, etsi societatis custodia ejusque ratio nec temporibus nec locis variaret, sed & semper & ubique eadem esset, adhuc tamen ius, quod ab illa custodia ducitur, incertum indefinitumque penitus esset; quoniam custodia illa variis modis, remediis, ac legibus fieri ac defendi potest: quemadmodum civitatum quoque custodiam, illi populi, inter quos eadem est utilitatis & securitatis ratio, diversis legibus regere ac tueri possunt & solent. Atque ita nihil certi ac perpetui juris ex hac custodia humanæ societatis inferri potest.

§. 22. Hoc quoque facto ipso agnoscere oportet Grotium, qui ipse in toto opere suo, vix ullam questionem, cui equidem momentum inest, ex hoc principio solvit, sed, perinde ac si nullum principium hujus disciplinæ proprium esset, omnia ex aliis aliunde præcario acceptis rationibus decidere satagit; scilicet ex jure Romano, Sacris, Ethicis, Authorum sententiis, & si nihil aliud occurrat, ex meris conjecturis, satis longe plerumque petitis, nedum ut iis legitima consequentiæ ratio constet: quin plurima arbitrio suo ponit, ad principii verò fontem vix quicquam reducit, ut totum illud principium custodiæ societatis in universo opere prope inane & otiosum videatur.

§. 23. Imo ex hac societatis humanæ custodia æque inferri possunt quæ turpia sunt, & à jure naturali abhorrent, uti promiscui concubitus, &c. Illi enim ad augendam propagandamque societatem plurimum conducunt: uti patet exemplo Spartanorum, qui cum jurejurando se adstrinxissent, ne domum nisi expugnatis Messeniis reverterentur, obsidione urbis in decennium

cennium jam tractâ, nullâq; interim prole subnâscente, juventutem nullâ religione impeditam domum misere, ut promiscuè cum fœminis cohabitarent; *Maturiore* (sunt verba Justini *Hist. L. 3. c. 4.*) *futuram conceptionem rati, si eam singuli per plures viros experirentur.* Quòd si igitur custodia humanæ societatis sit verum juris naturalis principium ei verò augendæ & propagandæ conducant promiscui concubitus, hi juris naturalis sint oportet.

§. 24. Frustra vero est, si quis instet, Grotium non intelligere quamlibet societatis custodiam, sed convenientem humano intellectui. Nam Resp. verba hæc sunt, quæ nihil certi significant aut definiunt: nam hoc ipsum quæritur, quid humano intellectui conveniat. Hoc igitur cum aliunde dignoscendum atque adeò ex alio principio definiendum sit, sequitur hanc custodiam societatis, cujus fines ex alio principio constituendi sunt, non posse esse juris naturalis principium.

§. 25. Quin licet Grotius in *Proleg. §. 16.* neget se utilitatem aliquam respicere, dum inquit: *humanam naturam nos, etiamsi nulla re indigeremus, ad societatem mutua appetendam ferre:* tamen hæc assertio factò contraria est: nam quo aliàs tenderet illa custodia, nisi ad sociorum utilitatem; qualiscunque tandem illa sit? Verbo enim utilitatis omnis commoditas in genere intelligitur, etiam quæ ad animum pertinet, uti voluptas, & qualiscunque jucunditas. Etsi igitur aliquis nulla plane in re societate indigeret, (quod tamèn vix intelligi potest) tamen hoc ipsum, quod jucunda ipsi hominum consuetudo, & tristis solitudo, utilitas societatis est; & sic qui ad societatem fertur, necessariò fertur ad suam utilitatem.

§. 26. Quam verò obligationem pariet cogitatio

tio custodiæ societatis humanæ, si fortè Rex, viribus suis satis potens nihilque potentia humanæ veritus, injuriam paret, & uti v. gr. Alexander Macedo, victo Dario, jam orbi terrarum vincendo par nihil in terris timeat. Quid amabo! eum deterrebit ab injuria, ab invasionibus, sævitia &c. Sanè idea illa alicujus custodiæ societatis nihil ipsum movebit, nec hæc illum nomina terrebunt: sed, si audierit, se non impediri nisi propter custodiam seu utilitatem communis humanæ societatis, eam nihil ad se pertinere putabit, qui eam non indigeat, omnique illius societatis præsidio ac utilitati renunciet: Id Cicero perspicuè ita describit *Lib. 1. de Legib. n. 42.* *Quod si omnia, ut iidem dicant, utilitate metienda sunt, negliget leges easque perrumpet, si poterit, is qui sibi eam rem fructuosam putabit fore: ita fit ut nulla omnino sit justitia si neque à natura est, & ea, quæ propter utilitatem constituitur, utilitate illa convellitur.* Conf. *Sen. l. 4. de benef. c. 2.* Etsi autem Grotius *proleg. §. 22. etiam potentissimos Reges aliorum societatem appetere* affirmet: tamen non quærimus quid actu agant, sed, quid posito hoc principio sequi possit. Igitur inane idolum erit custodia societatis humanæ, & impotens nimis ad vinculum juris injiciendum & obstringendum religione eum, qui suis viribus confidit, eoque tutò injuriam facit. Quem enim vereatur. Si Deum dixeris, agnoscis iterum ab eo solo vim atque originem juris & obligationis esse.

§. 27. Patet ergo nullam ex hoc principio sequi obligationem, quia omnis obligatio supponit jussum superioris; aut hoc principium neminem ponit superiorem: Non Deum, quia hunc excludit Grotius *vid. infr. §.* non alium, quia nihil extra Deum humano genere superius est: Patet id porro, quia poneretur ita DEO
aliquid

aliquid cœvum, quod totum humanum genus obligaret, eique necessitatis legem imponeret; quin Deo ipsi, utpote cum ex sententia Grot. ille tantum consequenter illud jus quod ex custodia societatis fluit, probaverit, nec improbare potuerit, quasi per se bonum atque iustum sit. *vid. infr. §.* Accedit, quod ipse Grotius agnoscat quædam prima naturæ *l. 1. c. 2. §. 1. n. 1.* quæ non ex societate consequuntur, uti ipse fatetur, *ib.* sed ipsam socialitatem ex illis primis naturæ sequi asserit: unde ergo sunt illa prima naturæ? Imò de omnibus criminibus dispensari posset, utpote cum humana societas de suo jure posset disponere. Ast DEUS non posset disponere circa hoc jus naturæ, & sic malè fecisset jubendo & Abrahamus sacrificaret Isaacum &c: & hinc contradicit sibi Grotius asserens *l. 1. c. 1. §. 10. n. 6.* non esse homicidium quod Deo Authore sit: si autem per se & ex natura socialitatis hoc illicitum esset, DEUS illud licitum facere non posset: Denique ipsa societas à DEO est constituta *vid. Cic. 3. off. c. 6. etiam adversus Deos immortales impii judicandi sunt, ab iis enim constitutam societatem inter homines evertunt* ita Senec. *Ep. 95. naturam* (quæ nihil aliud est quam Deus) *nobis mutuam amorem indidisse, nos sociabiles fecisse.* inquit, adeoque quicquid juris est in societate, à creatore suo, nihil vero id à se ipso habet.

§. 28. Atque ut hoc satis demonstratum jam est, Dei Creatoris voluntate atque imperio homines omnes indubiè obligari, certissimumque aded id juris & obligationis principium esse; ita non minus verum est id principium solum & unicum esse: Nam cum præter creatorem reliquæ res omnes creatæ sunt, res autem creatæ nihil à se, sed omnia sua, omnemque in primis agendi facultatem à solo creatore suo habent, sequitur, quod nulla res creata facultatem actionibus

nibus hominum legem dicendi habeat, nisi à creatore suo sibi concessam. Ergò in solo Creatore principium est leges actionibus hominum dandi, non in eo, cui à Creatore id concessum est, uti summis terrarum potestatibus. Neque hæ igitur, neque societas humana, nedum nescio quæ custodia ejus societatis per se facultatem obligandi homines habent, sed à Creatore concessam, adeoque hic solus, non illæ, sunt principium omnis juris & obligationis. Unde nec Magistratum leges obligant cives nisi propter jussum ac voluntatem Creatoris, qui cives summæ potestati subjectos esse voluit.

§. 29. Idem aliâ similiratione induci quoque potest: Ex eo enim, quod omnes homines pro lubitu agendi facultatem omnem à solo Creatore, non aliunde, habent, sequitur, quòd nulla res creata absque concessu Creatoris legibus eam restringere, cohibere, atque aded homines obligare & necessitate quadam agendi vincire possit, cum res creata ex se nihil juris habeat in opus Creatoris sui. Quinimò ex hac ipsa voluntate Creatoris, qui facultatem ita liberè agendi, quat. ipse non prohibuit, homini concessam & permissam voluit, obligantur omnes res creatæ, ne quid in eo mutant, nisi ab ipso Creatore id concessum fuerit. Et proinde nullum omninò jus, nulla obligatio existere, aut ullam vim habere potest, nisi ex Creatoris voluntate ultimò deducatur; quæ proinde omnis juris solum, unicum & verum est principium.

§. 30. Et hoc jus omne, ex Creatoris voluntate profectum, esset ac maneret jus, etsi societatis studium inter homines nullum esset, aut à DEO extinctum esset. Nihilominus enim verum maneret, quod uni hominum DEUS concessit, id à nemine alio ei auferri posse:

C

& pro-

& proinde, sublatâ quoque inter homines societate, adhuc tamen generalissima, quæ reliquas omnes complectitur, regula maneret: NEMINEM LÆDI. Non potest itaque principium juris ullo modo videri, quod tolli planè potest salva juris existentia: uti societas inter homines, & ejus consequenter custodia. Principio enim juris genuino posito jus poni & sublato tolli necesse est.

§. 31. Quemadmodum etiam experientiâ ipsâ firmatur, jus Naturæ extra societatem quoque esse; id quod egregiè indigitat Aristot. 1. Rhet. 13. *est quoddam, quod augurantur omnes naturâ communi justum & injustum, etiamsi nulla societas invicem sit, nullave pactio.* ut scilicet non tantum illud jus naturæ, quod est inter DEUM & homines; sed & quod inter Angelos & homines; etsi enim inter eos naturâ societas constituta non sit, non tamen vel hominibus licitum est, in angelos injurias, v. gr. convitia evomere; nec angelis, jura hominum ipsis auferre. Eremitæ, etsi omni societati renunciaverint, tamen obligantur jure, ut alii. Latronum collegia, etsi humanæ societatis hostes, & extra eam sint, non tamen eò minus tenentur legibus. Denique jura Naturæ, quæ omnibus animantibus communia dicuntur, non sunt ex ratione societatis humanæ, quæ non est inter bruta; & nihilominus, uti citra societatem suo modo sunt in brutis, ita & manerent in hominibus, etsi communis illa societas, quam natura inter homines esse voluit, planè extincta fuerit. Atque ita non potest illud principium Juris videri, quò sublato quoque jus manet, & idèd ab alio principio necessariò exiit.

§. 32. Principium quoque juris naturæ adæquatum intelligi id non potest, ex quo non possunt omnia naturæ jura ritè inferri: id enim dicitur Juris principium adæqua-

adæquatum. Ea verò ex custodia societatis humanæ neutiquam inferri possunt. Extoto enim hoc theoremate, quòd Natura, seu Creator societatem inter homines esse voluerit, nihil amplius ritè concludi potest; quàm, ea, quæ destruunt & tollunt hanc societatem, prohibita esse. Hæc verò quantulacunque pars est juris naturalis, & ad homicidia, latrocinia, & pauca similia pertinet: reliqua ergo jura extra hujus principii fines posita sunt.

§. 33. Sed hoc ipsum, quòd non possint ea fieri, quibus societas humana destruitur, non est ex principio societatis, sed ex voluntate Creatoris, qui societatem inter homines constituit, *sup. §. 27.* eoque salvam illam esse voluit. Hæc demum voluntate Creatoris homines obligantur. Denique latrociniorum, homicidiorum, & similibus, quæ societatem destruunt, prohibitio, non tantum ex societate ab ipso constituta, sed & ex aliis plurimis causis inferri & ostendi posset; & voluntas ista Creatoris aliis quoque argumentis, quàm ex societate probari potest. Non tantum enim DEUS societatem humanam, sed & singulos homines, & singulas res eorum, prout ipse concessit, salvas esse voluit; adeoque sublata quoque societate homicidia & latrocinia manerent prohibita.

§. 34. Atque hæc eadem quoque est sententia juris Romani, quod in hac thesi fundatur: Expressè enim dicitur in *§. penult. Instit. de Jur. Nat. & Gent. Jura naturalia divina providentiâ constituta, & ideo semper firma ac immutabilia esse: cum reliqua omnia sint mutabilia d. §. pen.* Quid autem aliud est divina providentia quam DEUS ipse. Confirmat hæc altera definitio, in *§. 1. d. tit.* exposita; jus naturæ esse, quod naturalis ratio inter omnes homines constituit: nam, uti egregiè lo-

quitur Hierocl. in aur. Pythag. Carm. n. 29. *Idem est rationi parere atque DEO; natura enim, quæ rationis est particeps, cum splendorem suum, suamque lucem sortita est, ea ipsa amplectitur, quæ divina lex statuit, nec discrepat à DEI sententia animus, qui secundum DEUM se habet: Hinc Trismegistus τὸν θεόν, καὶ τὸν νόμον pro Synonymis habet, & hanc quoque Platonis aliorumque fuisse sententiam egregiè demonstrat Celeberr. Grav. ad Cic. l. 1. de off. c. 10. p. m. 314. Conf. Senec. Ep. 31. DEI ergo voluntas demum jus immutabile facit. Et, quemadmodum omnia jura à constituyente vim ac nomen accipiunt, leges à populo, SCta à Senatu, constitutiones à principe, plebiscita à plebe, jus secundarium Gentium à Gentibus. §. Jus autem Gentium, cum SS. segg. eod. ita jus naturæ ab ipso Authore naturæ. Non enim verbo naturæ aliquid inanimati intelligitur, cui constitutio juris tribui nequit, sed ipsa rerum causa, DEUS. Seld. de J. N. & G. l. 1. c. 8. Puffendorf. de J. N. & G. l. 1. c. 3. Hinc Senec. l. 2. Nat. quæst. c. 45. *vis DEUM naturam vocare? non peccabit: Item, l. 4. de benef. c. 7. Quid enim aliud est natura quam DEUS. Et c. 8. Sic nunc naturam voca, fatum, fortunam, omnia ejusdem DEI nomina sunt, variè utentis suæ potestate. Conf. locum Chrystomi apud Grot. in not. ad proleg. §. 12. Cum naturam dico, DEUM dico: ipse enim est naturæ epifex. Plin. l. 1. c. 7. in f. Per que declaratur naturæ potentia, idque esse quod DEUM vocamus. Ita Cic. 3. off. c. 5. Atque hoc multo magis exigit ipsa naturæ ratio, quæ est lex divina. Et in Cat. Maj. c. 2. In hoc sumus sapientes quod naturam optimam ducem tanquam DEUM sequimur &c.**

§. 35. Omnes autem Gentes naturâ & ratione ductæ in hoc principio conveniunt, nec, illud, nisi Creatorem suum negarent, negare potuere: Graviter id exprimit Autor antiquissimus Hesiodus; qui ἔργων
p. m.

p. m. 18. in f. Justitiam Jovis filiam fingit, quæ à mortali-
libus se læsam apud patrem qveritur:

ἢ ἢ τε παρθένῳ Διὶ, δικῆ διός ἐκγαγαῦσα,
κεδνὴ τ' αἰδείη τε θεοῖς, εἰ Ὀλυμπον ἔχουσι
καὶ ῥ' ὅπουτ' ἂν τις μιν βλάπῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
αὐτίκα παῖρ διὸν πατρὶ καθέζομαι κρηνίωι,
γῆρύετ' ἀνθρώπων ἀδίκον νόον:

*Virgo autem est justitia, Jove prognata,
Claraq; & veneranda diis qui cælum habitant.
Et certe si quis ipsam læserit, obliquè injurians,
Statim ad Jovem Patrem confidens Saturnium,
Conqueritur hominum iniquam mentem:*

& hinc Jovem varias calamitates variaque poenarum
genera in humanum genus decernere tradit. d. p. 18. pr.

οἷς ἢ ὕβρις τε μέγιστος κακῆ, καὶ χέτλια ἔργα,
ποῖς ἢ δίκην κρηνίδος τιμωαίρεται Ἐρύοντα Ζεύς.
*Sed quibus injurijs; mala curæ est, pravag; opera,
Iis pœnam Saturnius destinat, late cernens Jupiter*

Et mox

ποῖσι ἢ ἀρμόθην μέγ' ἐπήγαγε τῆμα κρηνίωι.
λιμῶν ὄμῃ καὶ λοιμῶν. ἀποφθινύσασθαι ἢ λαοὶ
ἔδῃ γυναικῆς πύξιν, μινύθασθαι ἢ οἴκοι,
ζῶός τε φραδμοσσησί ολυμπίῃς.

*Illis autem calitus magnum malum Saturnius,
Famem simul & pestem, intereunt vero populi.
Neq; mulieres pariunt, decrescuntq; familie
Jovis Olympii consilio.*

Imo expresse Deum hominibus legem dedisse asserit
p. 20. dum ita alloquitur Perfam;

καὶ νῦν δικῆς ἐπέειπε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
πὺν ἢ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξες κρηνίωι.
- *Justicie quidem animum adjice, violentiæ vero obli-
viscere prorsus*

Namque hanc hominibus legem disposuit Saturnius.

Et mox

αὐθιγῶπιον δὲ ἴδωνος δίκης, ἢ πολλῶν ἀρετῶν
 γίνεσθαι.)

*Hominihus autem dedit justitiam, quæ multo optime
 Est.*

Sophocles in *Oed. tyr.* n. 875. p. 267. Jus naturæ vocat leges
 quæ cælitus

Data sunt, quarum

Solus DEUS Pater est, neque eas

Mortalis hominum natura peperit.

Egregius plane locus est apud *Xenoph.* 4. *memorab.* n. 808. quem exhibet *Tesm. ad prol. Grot. J.* 12. anne quasdam in *Hippia* non scriptas leges esse nostri? *ens.* ait, quæ ubivis locorum eodem modo observantur. Hasne dicere potest ab hominibus esse conditas? Qui possim, inquit, cum homines univervi convenire non possint, nec eodem sermone utantur. Quosnam igitur, ait, has leges hominibus condidisse arbitraris? equidem, ait, his à diis ferri existimo. *Cic.* l. 2. de *LL.* 6. 22. ex mente philosophorum definiens legem naturalem inquit, principem illam legem & ultimam esse, omnia ratione aut cogentis aut vetantis *DEI*: ex qua illa lex, quam *Dii* humano generi dederunt, recte est laudata. Ita *cap.* 23. Legem naturalem æqualem illius cælum atque terras tuentis *DEI* vocat. Et mox injustitiam *Sext. Tarquinii*, vim *Lucretiæ* inferentis, deducit ex lege quæ simul cum mente divina orta est, & tùm statim subjicit: Quamobrem lex vera atque princeps apta ad jubendum & ad vetandum ratio est recta summi *Jovis*. Et denique *c.* 26. ergò ut illa divina mens summa lex est: Item in fragmentis de *Republ.* l. 3. de lege illa æterna dicit, ejus inventorem disceptatorem & latorem *DEUM* esse. Ita *Tertull.* de *Coron. Mil.* vocat *Legem Dei* & *Chrysoft.* *orat.* 80. *Jovis sancitum*: Omnium clarissime, licet nimium indistinctè id dicebat *Anaxarchus*

chus apud Grot. l. 1. c. 1. §. 15. non ideo quid DEUM velle, quia justum est, sed justum esse, i. e. jure debitum; quia jura DEUS voluit: Conf. leg. 2. de Legib. Consentit quoque Stoicorum Philosophia, qui juris originem ab ipso Jove petendam censuerunt vid. Grot. prol. §. 12. Facit huc locus Chryssippi quem citat Grot. in not. d. §. Non potest inveniri principium aliud aut origo justitiæ, quam ab Jove est communi natura; inde enim initium duci debet ubi de bonis malisque differendum est. Et hæc quoque est mens Euripidis apud Grotium prol. §. 2. ubi Helena Theonoen ita alloquitur.

Nam turpe id esset, cum scias hominûm ac deûm

Quod est eritque, justa te haud cognoscere.

Cujus sententia est, non quasi scientiam juris naturalis præferat rerum divinarum atque humanarum cognitioni, sed irridet Theonoen, quod jactaret se cognitionem rerum quæ ad homines Deosque pertineant habere, cum tamen nesciret, quod in DEI cognitione præcipuum est, scilicet justitiam, vel quod idem est, ejus voluntatem. Conf. Seld. de J. N. l. 1. c. 8.

§. 36. Non est igitur tolerandus, si quis præfractè principio societatis inhærere, & vim sanctissimi, quod jam adstructum est, principii eo vel eludere vel effugere velit, ut dicat: *custodiam humanæ societatis esse tamen genuinum, manifestum, sufficiens & adequatum juris naturalis principium, hætenus, ut non sit ullum præceptum juris naturalis, alios homines spectans, cujus ratio non ultimo exinde petatur; Sed DEUM non excludi, vel DEUM præsupponi ut vim legum habeat.* Dn. Puffendorff. de Jur. Nat. l. 2. c. 3. §. 19. Quæ hætenus non modò abundè refutata sunt, sed & manifeste secum pugnant. Primum enim apertè fronte pugnant, omnia juris præcepta *ultima* à socialitate deduci posse, & tamen necessum esse DEUM præsupponi.

poni. An igitur socialitas illa anterior DEO est, ut dici possit, eam ultimum, unde jus deducatur, esse principium? Rursus, quomodo dici potest, Deum præsupponi necesse esse, & tamen socialitatem esse principium ultimum? Non enim ultimum est, quod aliud adhuc præsupponit. Major quoque contradictio est in eo, quod dicitur, à socialitate omnia juris præcepta ultimò deduci, & tamen ut vim legum dictamina illa rationis obtineant, præsupponi debere DEUM ejusq; providentiam. An igitur concipi potest jus naturæ quod non habeat vim legum? Nunquam possunt separari jus & vis legis: Uti nulla lex est, nisi vim legis habeat, ita nec jus, nisi vim legis & vim juris: inter vim legis & vim juris autem quid interest? Quod si ergo nullum jus sit à quo vis legis abest, sequitur necessariò, jus illud quod à socialitate ultimò deducitur, non esse jus, & ne umbram quidem juris: quippe quod intelligi non potest absq; vi legis. Atq; ita uti hoc principium, per jam concessa, omni vi legis ac juris, (quippe quam demum ex DEI voluntate oriri in confesso jam est) omninò destitutum est, & jus quod inde ultimò deducitur, omni vi juris legisque vacuum est & sic, uti principium, ita & jus inde deductum, inane, imaginarium, umbratile, quin merum est non jus. Econtrariò ex his ipsis concessis quoque indubitato sequitur, quod abundè hætenus demonstravi, Creatoris voluntatem esse unicum & adæquatum juris naturalis principium: custodiam autem humanæ societatis neutiquàm: quia ex concessis, omnis vis legum ac juris ultimò ab illa, ab hæc autem nulla, nedum ultimò oritur ac deducitur.

S. 35. Tolerabilius est, quod D. Puffendorf. *dist. lib. 2. cap. 3. S. 5.* socialitatem saltem modum probandi esse statuit, &, concessio DEUM esse primum juris naturalis

turalis principium, sed eum constituisse socialitatem; & dum voluit homines esse sociales, simul omnia jura ad homines spectantia sancivisse.

§. 38. Verùm & hæc primùm gravissima pugna est, esse modum tantùm probandi & cognoscendi, & tamen principium ultimum; aliud enim est primum principium, aliud modi, quibus ex illo reliqua deducuntur & probantur. Deinde, id omnino ferri nequit, quòddicitur, societatis custodiam esse modum cognoscendi unicum & adæquatum, quo solo omnia juris naturalis præcepta probari possint. Hoc enim ut facile dictu est, ita probatu impossibile. Cum enim id aded in confesso jam sit, ut ipse Dn. Puffend. in *d. §. 5.* dicat, *nemini sano de eo dubitare licere*, quòd quicquid Deus voluit, id jus faciat inter homines, & omninò vim legis habeat, unde probabis, Deum nihil aliud voluisse inter homines, quàm societatem, adeoque nulla alia esse jura, quam quæ ex societate illa inferri possunt? Quasi DEUS nihil aliud ab hominibus requisiverit quàm societatem; imò quasi nihil aliud fecerit; nam si prætereà quid fecit ac condidit, ex illis quoque factis inferri voluntas potest, cum ex factis æquè ac ex verbis apparere possit voluntas facientis. *l. 5. ff. Rem. rat. hab. l. fin. §. fin. ff. de Divort. l. 95. ff. de Adq. her. l. 32. §. 1. ff. de Legib.* Unde B. Apostolus, cum ostendere vellet, jus naturæ Gentibus cognitum fuisse, provocavit ad universam creationem, non ad societatem humanam, & ex illa, non ex hac ostendit voluntatem Creatoris pernosci. *Rem. 1. vers. 19. & 20.* Non debuit igitur tam temerè dici, non esse alia juris Naturalis præcepta, quàm quæ ex societate humana inferri possunt, ex qua paucissima ritè possunt: nam ex facto id tantùm inferri potest quod ei necessariò cohæret, & sine quo explicari id non potest:

D

arg. l. 2.

arg. l. 2. ff. de Jurid. atque ita ex eo, quòd DEUS societatem inter homines esse voluerit, nihil aliud ritè concludi ulterius potest, quàm ipsum voluisse ea, sine quibus societas esse & subsistere non possit: quo equidem prohibentur mutuarum cædium ac deprædationum licentia, & similia, quibus convelli planè hominum societatem necesse est. Verùm quis dixerit, DEUM nihil aliud prohibitum voluisse; quasi in secretum voluntatis divinæ consilium admissus sit. Potest quidem homo, quod DEUS aliquid voluerit, definire & ostendere, verùm, quòd præterea nihil voluerit, unde probabit? Quàm verò perniciosum hoc est, in publicum tradere modum quo paucissima naturæ placita rectè probari possunt, & asserere, nulla præterea dari, adeoque omnia propè arbitrio & libidini hominum relicta esse.

§. 39. At verò satis manifestum est, plurima esse Naturæ statuta ac Jura, quæ ex sola societatis custodia per veram legalemque consequentiam demonstrari non possunt, atque ut ex innumeris pauca adhuc exempla addam, (1.) adduci potest incestus: hunc enim naturali ratione prohiberi certo certius est, & tamen tantum abest ut illa prohibitio ex custodia societatis fluat, ut potius ad multiplicanda amoris vincula maxime conduceret. (2.) Promiscui concubitus & adulteria; non enim ideo hæc illicita sunt, quia contraria sunt societati, nam e contrario ad custodiendam societatem ea olim Spartani admisere apud *Just. l. 3. c. 4. vid. sup. §. 23.* (3.) Sodomia inde prohibita non apparet, non enim eâ admissâ societatem everti necesse est. (4.) Jam eo tempore quo Adam solus exstitit, & sic societas nondum fuit, plurima prohibita & jus naturæ fuisse certum est. (5) Nullæ bellorum solennitates exinde deduci possunt; non enim ratio est, cur arma turpia sint illicita, nisi ex
sola

sola DEI voluntate proveniens vid. *Dissertat. de Arm. Illicitis.* (6.) Multa sunt prima naturæ quæ ex societate humana non consequi ipse Grotius fatetur. *L. 1. c. 3. §. 1. num. 1.* Hinc cum animadverteret Grotius, multa esse juris naturalis, nec tamen ex suo principio deduci posse, statim ad conjecturas tanquam ultimum asylum confugere solitus est, quæ jam, uti nec alia, prolixè hic non cumlabo.

§. 40. Nec obstat nostro principio, quod id non videatur sufficere, cum athei ei non obligarentur, utpotè qui DEUM non agnoscunt. Nam Resp. (1) tales dari re ipsa vix credimus, & (2) tunc nec Grotii principium sufficiet, unde planè nulla oritur obligatio. *sup. §. 27.* (3) qui instinctum conscientiæ credit, necessario etiam eum credet qui illum indidit. Denique (4) opponimus vulgatum illud, cum negante principia non esse disputandum: nam *mala & impia consuetudo est contra Deos disputandi sive animo id fiat, sive simulate*: ut docet Cic. *l. 2. Nat. Deor. in fin.*

§. 41. Nulla autem profanior, & in vita humana perniciosior, quæque profanis latius fenestram eludendo Juri naturali aperiatur, sententia est, quàm illa Grotii, *Proleg. §. 11.* dari jus Naturæ etsi DEUS non sit. Quid enim superest, quod religionem animis, quod terrorem conscientis ullum incuteret hoc supremo & omnipotente rerum omnium arbitro sublato, & in ejus locum surrogato muto, inani, imbellique societatis simulacro. Sed & satis jam, solum DEUM Juris Naturalis esse authorem, probavimus.

§. 42. Neque principium hoc Juris Naturalis labefactat ejus juris immutabilitas; cum non videatur immutabile quod in libero Dei arbitrio ponitur. Hoc, inquam, nihil obest; cum voluntas DEI, ut liberrima, tamen duo necessaria complectatur; ut non possit

fit velle nisi quod perfectissimum est: tum ut non possit mutare quod semel voluit. Non quod causa quædam extra Dei voluntatem sit, quæ ei necessitatem hanc injiciat, sed quia ea necessitas intrinseca est ipsi voluntati, propter summam ejus perfectionem: ita ut voluntas non possit non velle quod perfectissimum est; non quod aliunde ad id adstringatur, sed quod ipsa voluntas in se perfectissima sit: atque ita Deus id quod optimum est, necessario facit; non quia non potest aliter facere, sed quia non potest aliter velle.

Hinc explicantur facile omnia jura naturæ, quæ ad duo capita referimus: Sunt enim 1. *Jura inter Deum & homines*, quæ nimirum in cultu divino consistunt, & ex ipsa ejus essentia summaque perfectione fluunt. Tantum jam abest hæc mutari posse, ut potius contradictionem involveret, si Deus vellet se pro Deo non haberi; fieret autem hoc si vellet ne coleretur, cum cultus ille sit perfectionis æstimatio: 2. *Jura inter homines ipsos*, quæ nihil aliud esse ostendimus, quam sanctissimæ hujus voluntatis placita: Hæc proinde mutari ideo non possunt, quia voluntas perfectissima etiam immutabilis est, cum mutatio poenitentiam, eoque imperfectionem inferat & ignorationem pariter futuri, quæ in DEUM non cadunt.

Hinc refutatur jam opinio Grotii, jura naturæ in intrinseca bonitate vel turpitudine constituentis, propter quam actibus quibusdam insit moralis necessitas, ita ut à DEO quoque aliud statui non possit. Quod latius persequi possem, sed hæc vice me remitto ad Dn. Puffend. *de Jur. Nat. lib. 1. cap. 2. §. 6. & lib. 2. cap. 3. §. 4.* Sane in verbis ludere videtur Grotius *d. §. 10. n. 6.* dum inquit: *Ita, si quem Deus occidi præcipiat, si res alicujus auferri, non licitum fiet homicidium aut furtum: quæ voces vitium involvunt,*

vunt, sed non erit homicidium aut furtum, quod vitæ & rerum supremo Domino auctore fit: Et in pr. d. num. 6. hic non jus mutari, sed rem, de qua natura constituit. id est, non homicidium fieri licitum, sed non esse homicidium? Ista, inquam, listantum in verbis est: nam si DEUS voluntate suâ efficere potest, ut id quod in aliis casibus est homicidium, in hoc casu non ita dicatur, sequitur necessariò, quod actuum bonitas & malitia à sola Dei voluntate dependeat: & hoc est quod contendimus, extra voluntatem DEI omnia esse indifferentia.

§. 43. Nec obstant illa exempla quæ ex sacra Scriptura afferri solent, & mutationem divinæ voluntatis præ se ferre videntur, uti cum *incestus* permissus est liberis Adami; *nuptiæ* cum defuncti fratris vidua; *parricidium* Abrahamo; *furtum* Hebræis; *Scortatio* Hoseæ &c. Nam Resp. Hos casus nunquam DEUM prohibitos voluisse, sed ab omni ævo excepisse; si enim semel sub illa generali prohibitione eos comprehendisset, nunquam postea permittere potuisset, quia permissio illa fieret necessariò cum mutatione divinæ voluntatis. At verò si nunquam ab eo prohibita hæc fuisse dicuntur, id quod ex post facto nobis revelatum, à DEO verò jam ab æterno ita constitutum est, utpote cui omnia sunt præsentia, nulla facta fuit ejus voluntatis mutatio, sed semper eadem illa ac immota permansit.

§. 44. Demonstravimus hætenus, nullum esse jus naturæ, nisi quod creatoris voluntate sancitum est. Id verò ne quis ita accipiat, quasi ex omni DEI voluntate propriè obligatio oriatur, voluntatis divinæ differentiarum paucis evolvendæ sunt. Primùm igitur voluntas est vel permittens, quâ facultas & libertas agendi conceditur; vel præcipiens aut prohibens, quâ necessitas a-

gendi vel non agendi imponitur, atq; aded unde obligatio & vinculum juris oritur.

§. 45. Verum hæc obligatio in foro humano non potest extendi ad cogitationes & conscientias hominum: quoniam excedit modum humanæ potestatis, cogitationum pœnas statuere & conscientis legem dare. *l. 18. ff. de Pœn.* Quin ea est hominum corruptio, ut ne quidem in ipsorum arbitrio sit, mentem ab affectibus malisq; cogitationibus puram castamq; servare. Hæc igitur puritas animæ juri humano, de quo nunc agimus, ejusq; pœnis non subjacet. Missa autem voluntate præcipiente, & inde nata obligatione, (de qua hætenus quantum satis videtur, diximus) pauld diligentius perpendenda est voluntas permittens: quæ est, quâ actus arbitrio hominis hætenus relictus est, ut non sit ipsi necessitas imposita id agendi vel non agendi. Quamdiu autem illam impositam esse non apparet, intelligitur actus arbitrio hominis relictus. *sup. §. 29.*

§. 46. De his igitur actibus ita arbitrio hominum relictis notandum, etsi illi in potestate hominum sint, nec illis necessitas ita agendi injuncta sit, tamen horum actuum alios aliis esse meliores & perfectiores; ut docere præstantius est, quam vestem facere; tueri patriam præclarius, quam ad forum ire; etsi omnes hi actus æque injustitia & vitio careant. Et major perfectio virtutis nomine venit.

§. 47. Cum igitur Deus & Ens sit perfectissimum, & perfectissimus bonorum largitor ac præmiorum dispensator, sequitur necessariò, quo perfectius quid agitur, eo magis id ei placere acceptumque esse; & eo largius id eum remuneraturum esse. Atq; hæc est alia Dei voluntas, quâ non imponit absolutam necessitatem agendi, ut omnino inde obligentur homines; sed

sed quâ quidem actus relinquatur potestati hominum, verum ita, ut tamen gratum acceptumque habeat DEUS, præmiisque & solidâ felicitate penset, si homines id quod perfectius ac virtuosius est, ultrò agant. Neque verò alii actus esse possunt, qui ob perfectionem DEO placeant, felicitatisque præmia ab eo expectent, nisi qui hominum arbitrio relictis sunt: si enim necessitate præcepti compulsus quis agat, in eo nulla perfectionis & virtutis ratio est, quia non suo arbitrio, sed necessitate legis id agit: perfectio autem actionis ad eum pertinet, cujus voluntate agitur, non ad eum qui aliunde, scilicet lege, compellitur agere: id enim imperfectio maxima est, non agere ultrò, sed ad agendum adigi. Id quod ex Servatoris nostri doctrinâ patet, cum ait: *Si demum quod obligati estis facere, feceritis, dicite, immerentes servi sumus, quia quod debuimus facere fecimus*, Luc. 17. v. 10. vid. *infr. §. 54.*

§. 48. Hinc ergò manifestè apparet duplex voluntas Creatoris; alia, in actibus præceptis seu prohibitis, quâ necessitatem agendi & vinculum injicit, ut homo inde compellatur agere: alia, in actibus hominum arbitrio relictis, quâ quò perfectius quis ultrò agit, eò magis placet perfectissimo rerum arbitro, magisque præmium meretur. Prior jus facit, ex quo agendi necessitas & obligatio oritur ad ita agendum, aut, si non jure fecerit, ad reparandum: Altera, quæ gratiæ præmiorumque fiducia allicit hominum studia, ut ultrò id agant quod perfectius seu virtutis est.

§. 49. Utrumque igitur à Natura est, tum obligatio, quæ ex voluntate DEI præcipiente vel prohibente; tum meritum virtutis, quod ex voluntate DEI permittente, sed proposita spe veræ felicitatis alliciente oritur; Cic. *lib. 1. de Legib. cap. 63. Non solum jus à Natura dijudi-*

dijudicatur: sed omnia honesta ac turpia. Communis quoque consensus gentium hanc differentiam agnoscit. *Multa enim licita sunt, quæ non sunt honesta.* l. 144. *Reg. Jur. & Plin. l. 5. Epist. oportet quæ sunt inhonesta, non quasi illicita, sed quasi prudenda vitare.* Sen. l. 2. *de Ira, c. 27. angusta innocentia est ad legem bonum esse? quando latius officiorum patet quam juris regula. &c.?* Facit huc famosa illa regula apud Senec. in *Troad. n. 332., quod non vetat fieri lex, vetat fieri pudor:* de qua integram conscripsit Dissert. Excell. Dn. Schultz de *Szulezki Consiliarius Brandenb. Antecessor in hac Viadrina, longè Celeberrimus Patronus meus Summus.* Sed & ipse Grotius, etsi sapius ea quæ juris & virtutis sunt misceat, alibi tamen, rei evidentiam oculos animumque ipsius perstringente, optime ea discernit atque distinguit, uti ex sequentibus locis apertissimum est. *Grot. proleg. §. 41. §. 50. l. 1. c. 1. n. 3. l. 1. c. 1. §. 8. n. 3. §. 9. §. 10. n. 3. l. 1. c. 2. §. 1. n. 2. & 3. §. 9. n. 4. & inf. L. 2. c. 1. §. 8. c. 12. §. 9. n. 21. omnium optime l. 3. c. 4. §. 2. per tot. & ejus not. ibid. & c. 11. §. 7. & 13. §. 4. per tot. &c. ibique Comment.*

§. 46. Sufficenter ex ante dictis constare puto, proprie lege Naturæ non compelli homines ad exercendas virtutes: attamen, cum in perfectione consistant, DEUS autem sit ens perfectissimum, non possunt non ei grata esse atque placere, neque etiam sua carebunt mercede; *quin & omnium virtutum præmium in ipsis est.* Sen. *Ep. 81. & ex natura divinæ perfectionis necessario sequitur, DEUM omni virtuti destinasse præmium, nec eum vitia & virtutes pari gradu habere:* Et, cum illa præmiorum distributio in hac vita sequi non soleat, ulterius concludendum omnino est, aliam fore vitam ubi illa remuneratio bonorum, quin suum cuique operi meritum justissima lance tribuetur. Ejus rei abundè fidē faciunt sacra oracula, dum quemq; secundum opera sua remunera-
tum

tum iri docent 1. *Cor.* 3. v. 6. 2. *Cor.* 9. v. 6. & ad *Gal.* c. 6. §. 4. *Rom.* 2. v. 6. & c. Id quod Christus in singulis ferè virtutibus *Matth.* 5. asserit: & juveni diviti commendans perfectionem, inquit, & *habebis thesaurum in celo.* *Matth.* c. 19. v. 7. Servum, qui usuris sibi creditam pecuniam locavit, i. e. hominem qui virtutes exercuit, ita alloquitur cœlestis parens, *Euge, Serve bone! & fidelis! quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra gaudium Domini tui.* *Matth.* 25. Sic denique cum beneficentiam erga inimicos, quoque inculcaret, inquit *Luc.* 6. v. 35. *Et erit merces vestra multa, & eritis filii altissimi.* Deniq; Apostolus ad *Rom.* 12. v. 17. ita loquitur, *carbones igneos, conservabit in caput eorum.*

§. 51. Gentilibus quoque hæc incognita fuisse putandum non est, cum tota eorum huc redeat Theologia, & ipsorum Dii nihil, ferè aliud sint, quam homines virtutum gloriâ illustres, qui ob bene merita in Deorum numerum relati sunt; uti late probat *Euseb. Præpar. Evangel.* & *Excell. Dn. Becman.* Patronus omni cultu devenerandus, in *analect. Hist.* c. 2. §. 3. seq. ita *Sen. pat. suas.* 1. *intra hos terras celum Hercules meruit, & c.* Nec aliud creditur ipsis esse ille orbis lacteus, quàm receptaculum animarum multis virtutibus excellentium egrégie *Manil.* l. 1.

— Fortes animæ, dignatq; nomine celo,
Corporibus resoluta suis, terraq; remissa
Huc migrant ex orbe, suumq; habitantia celum,
Æthereos vivunt annos:

Dogma hoc à Pythagora ortum trahit *Lips. Physiol.* 3. *Disf.* 13. scil. *Mercurium esse ductorem animarum: ex iis puras educere ad superiora loca, impuras vinculis & furis adstringi & c.* Hinc cum *Scipio Africanus* ex orbe lacteo *Scipionem* min. ita alloqueretur, apud *Cic. in Somn. Scip.* c. 3. omnibus, qui patriam con-

E serva-

laxarint, certum esse in toto locum desinitam, ubi liberti. xvo. sempiterno fruuntur. & max: iustitiam esse & pietatem, ea vita via est in celum: hic ei ita resp. 6. §. Quamquam ab initio decert vestro non defui, nunc tamen tanto premio proposito curar multo vigilantius: Hanc cœli regionem oratione tribuit idem Cicero legioni Martiæ quæ pro patria occubuit, in *Philip. 14. in f. Illi impij, quos cecidistis; etiam ad inferos pœnam luent, vos vero, qui extremum Spiritum in victoria effudistis, piorum estis sedem & locum consecuti: ita in terminis Id: de nat. Deor. p. m. 327. dum de virtutibus loquitur, inquit, ex quibus existit vita beata, par & similis Deorum.*

§. 52. Hæc jam virtutis & perfectionum exercitia si quis negligat, non ideo proprie justus esse desinit, sed virtuosus; cum non contra jus, sed contra virtutes committat, neq; pœnis adigendus est ad injuriæ, quæ hæcenus nulla est, reparationem, sed veræ illius felicitatis, quæ virtutes sequitur, præmiis exuendus? *Non vero Obstat.* 1. Quod Deus voluerit ut virtutes exercentur, quæ voluntas jus facit.

Resp. Voluit, non voluntate præcipiente, quæ jus & obligationem efficit; sed probante, quæ virtutis spem præmiæ ostentat.

Obj. 2. Quod ita in arbitrio nostro sit citra pœnâ turpiter agere? Resp. Satis horrendum miserimumque homini omni bonorum genere exui; de quo ad Obj. 1.

Obj. 3. si destituimur omni præmio & sic vitâ æternâ, necessario pœnam patimur, (nam tum est malum passionis, seu æterna damnatio, propter malum actionis) pœna autem non est nisi ubi lex? *Rom. 4. v. 15.*

Resp. Uti innumeri bonorum ac virtutum sunt gradus, ita necessario erunt malorum: Cum enim perfecti dispensatoris & arbitri sit, *dei ysaiaorçew*, ut Plato dicebat, seu actiones hominum merito suo accuratè metiri, & cuique pro modulo suo retribuere, necessario totidem erunt gradus bonorum ac malorum, quot virtutum ac vitiorum, ut omnia rite pensari meritis suis possint.

Hinc igitur, cum justitia exercentur ad pœnas evitandas, vir-

virtus ad felicitatem promerendam, ad hoc ut iusta omnium æstimatio sit, requiritur, ut & pœnæ sint, quibus injuriæ vindicentur, & præmia quibus virtutes maectentur: & proinde aliud sunt pœnæ, quibus injusti excrutiabuntur, aliud præmiorum privationes, quæ propter vitia seu virtutum defectus fient. Itaque in tres classes rem omnem digeremus: Quisq; gradus injuriæ suum gradum pœnæ habeat necesse est. 2. Quisque gradus virtutum (iustitia enim nihil meretur, sed à pœnis absolvit) suum gradum felicitatis seu præmii. 3. Quisque gradus vitiorum suum gradum privationis præmii. In his omnibus si quid defuerit, erit imperfectio, quæ in perfectissimum rerum omnium arbitrum non cadit.

Obj 4. *Quod ita respectu Dei nulla inter jus & virtutem sit differentia, cum eadem pœnâ & injustos & imperfectos afficiat, scilicet aternâ damnatione?*

Responsio jam data, & differentia in eo est, quod juris executio nihil præmii mereatur, sed à pœnis liberet; at virtutes congruis felicitatis præmiis orientur, & vitia iis priventur. Atque hanc omnium gentium sententiam fuisse, gradus fore & pœnarum & præmiorum, late ostendi posset, nisi propositum esset compendio rem agere. Et quidem hæc ita in thesi. Cæterum, cum constet, homines ita corruptos esse, ut omnes injusti sint in supremum Numen, eoque pœnis æternis obnoxii, difficilis erit ulla spes præmii; nisi pro commissis satisfactum fuerit: quem modum Theologiæ, & quid de gentilibus tandem, qui omnem vitam suam pro virili in pietatis studium contulerant, futurum sit, summi Numinis iudicio relinquimus.

§. 53. Vera igitur differentia juris & virtutis I. in eo posita est: *quod illud suum cuiq; virtus vero id quod nostrum est, aliis tribuat, vel nostra perficiat.* Ita liberalitas nostra erogat, parsimonia conservat. Ipsa iustitia nostra perfectior dicitur quatenus in perpetua & constante voluntate consistit: optime Sen. ep. 81. *Iustitia non est, ut vulgo creditur ad alios pertinens, maxima pars ejus in se redit, quia virtutum omnium premium in ipsis est.*

§. 54. Hinc II. suboritur differentia: quod ad *Iustitiam* omnes obligemur, & ad eam cogi possumus, ut proinde et si eam plenissime

time impleamus, nihil tamen mereamur. Numquid, ita Christus loquitur *Luc. 7. v. 10. Dominus gratiam habet servo illi, qui fecit quae imperaverat? non puto, sic & vos, cum feceritis omnia quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* Ita Ammian. *Marc. lib. 30. c. 28. Aliena non rapere non est laudis nec perfecta virtutis indicium, sed debitum.* Imo *Cic. lib. 1. de Leg. c. 63. injustissimum id ipsum esse, justitia mercedem querere,* inquit: hinc adeo turpe visum fuit *JCTIS* Romanis ea quæ juris & necessitatis sunt, venalia habere, uti si judex aliquid accepit ut officio bene fungatur &c. Illustratur hoc quæ maxime exemplo servi, qui, et si justitiâ Domino satis fecerit, reddendo ei quod suum fuit, scilicet talentum, tamen hanc sententiam accepit, *inutilem servum ejicite in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium.* *Matth. 25.* Ad virtutem verò nullo modo compellimur uti §. 47. vidimus, quia definit esse virtus & proinde meritum si coacti agamus, ita *Sen. l. 3. benef. Cum res honesta sit referre gratiam, definit honesta esse, si necessaria est.* ita cum cum Cornelius gratias ageret Fabricio, quod se homo inimicus consulem fecisset, ita ei respondet. *Nihil est, quo mihi gratias agas, si malui compilari quam venire.* *Gell. Noct. att. l. 4. c. 8. Et Apost. 1. ad Cor. 9. Etsi evangelizavero non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit.* Nam
 Ἡ μισο τῆς ἀρετῆς ἀποαίρεσις δὲ λίον ἡμῶν.

Dimidia virtute caret servire coactus.

Add. Sen. lib. 3. benef. c. 24. Tum autem, si ultro id quod virtutis est exequamur, mereri dicimur, sup. §. 47. seq. etiâ ex illis ad quæ tenemur: ita Apostolus d. l. de officii sui necessitate pergit, si volens hoc ago mercedem habebō. & Sen. l. 7. benef. c. 4. Servum Domino posse beneficium dare inquit, si volens aliquid dedit, licet potuerit eripere etiam si noluisset. & de hoc merito, ejusque præmiis egi sup. d. §. 47.

§. 55. Longè plura sunt, quæ tractanda essent, & quæ jam de his imprimis differentiis tractaveram, sed ea recidenda credidi, ne propositos mihi Disputationis fines egrederer. Satisque habui si sanctissimum jus Naturæ à profano societatis principio asfererem, idque agerem, ut sua ipsi constet summa & sanctitas & religio, quod, quæcunque sit inter homines potestas, hanc æterni Numinis legem adoret potius ac pertremiscat, quam libidini suæ subicere tentet, de suâ tantum, de reliquæ humanæ societatis salute nihil aut parum sollicita.

ERRATA.

Pag. 6. lin. 15. pro L. 12. lege L. 11.

Pag. 7. lin. 22. pro repetieret lege tepesceret.

Pag. 11. lin. 29. & 30. duo verba: *Naturæ providentiæ.*
integris lineis separata, jungi debent, & ita legi:
*cui hæc duo maxime Naturæ providentiæ congeniuit, usum
intellectus, & votum conservandi sui &c.*

Pag. 16. lin. 10. pro calorem leg. colorem.

Pag. 20. lin. 23. dele s & pone ad sequentem litteram t.

Pag. 25. *in fin.* pro acsum leg. actum.

Pag. 27. lin. 1. pro 1. lege 4.

Pag. ead. lin. 17. pro præterionis leg. præteritionis.

Pag. 28. lin. 15. pro nullum leg. nullam.

Pag. 29. lin. 12. post. ut, add. si.

Pag. 30. lin. 5. pro voce leg. vocet.

lin. 9. pro Bere leg. bene.

Pag. 31. lin. 28. pro vindictum leg. vindi&ctam.

Pag. 32. lin. 17. delend. etiam.

Ead. pag. lin. 30. pro adjimus leg. adjicimus.

Pag. 38. lin. 24. pro testamentor lege testamentis.

Pag. 39. lin. 15. pro hac lege hæc.

Pag. ead. lin. 16. pro quibusdem lege quibusdam.

Cætera quæ irrepsere sphalmata B. Lector pro huma-
nitate sua supplere velit.

